

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
DIZAINO KATEDRA

IEVA KARJAKINIENĖ
Dailės (dizaino) magistrantūros studentė

MOTERS ŽYDĖJIMAS

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas
doc. Virginijus Šimoliūnas

Šiauliai, 2007

SANTRAUKA

„Moters žydėjimas“ jausmų vizijos projektas.

Remiantis dailės, dizaino teorija (meninių ir kompozicinių raiškos priemonių pažinimu) bei dizaino kūrinio vertinimo kriterijais (estetika, funkcionalumu, vieningu stiliumi, ansamblišku, naudingumu), buvo rengiamas ir grindžiamas albumo „Moters žydėjimas“ - jausmų vizijos projektas.

Suformuluota koncepcija, pagrįsta filosofiniais, socialiniais aspektais. Remiantis prototipų analize, pavyzdžiais, konkretizuotas kūrybinio darbo sistemingumas, bendra stilistika, koloristiniai, konstrukciniai ir k.t sprendimai. Numatyta kūrybinio darbo apimtis, suformuluoti konkrečių sudėtinių dalių projektiniai sprendimai.

Darbo rezultatais pagrindžiama išsikelta hipotezė, kad tapybos, grafikos, piešimo ir fotografijos sintezė įgalina sukurti subtilų, šiuolaikiškai atrodantį gaminį.

SUMMARY

„Woman pride“ – project of feeling vision.

The album „Woman pride“ – project of feeling vision was prepared and predicated according to art, design theory (knowledge of artistic and composite expression means) and evaluation criteria of design creation (aesthetics, functionalism, solid style and availability).

The conception was formulated and it was grounded by philosophical and social aspects. Creative work organisation, general statistics, colouristics, constructional and other decisions were concretized with reference to prototype analysis and examples. Creative work span is planned and design decisions of concrete parts are formulated.

The hypothesis is based with work results that synthesis of painting, graphics, drawing and photography enable to create subtle and modern product.

TURINYS

SANTRAUKA

SUMMARY

ĮVADAS	6
Darbe nagrinėjama problema	6
Darbo aktualumas	6
Darbo objektas.....	7
Darbo tikslas	7
Uždaviniai	7
Mokslinė hipotezė	7
Metodologija	8
Metodika	9
Strategija	9
Rezultatų naujumas	10
Rezultatų teorinis reikšmingumas	10
Rezultatų praktinis reikšmingumas	11
1.TEORINIAI DAILĖS KŪRINIŲ KOLEKCIJOS PAGRINDAI (KOLEKCIJOS KONCEPCIJA)	12
1.1. Moters padėtis įvairiose kultūrose.....	12
1.2. Moters padėtis Graikijos kultūroje.....	12
1.3. Moters padėtis Romos kultūroje	13
1.4. Moters padėtis Izraelyje.....	14
1.5. Moters padėtis islamo kultūroje	15
1.6. Moters padėtis vakarų krikščioniškoje civilizacijoje	15
1.7. Moteris šiuolaikinėje visuomenėje	15
2. Socialinė aplinka ir moters vaidmens formavimas	16
3. Moters kūnas mene	17
3.1. Aktas fotografijoje	18
4. Simbolis	19
4.1. Kiaušinis – vaisingumo simbolis	19
4.2. Moteris	20
4.3. Vanduo	21
4.4. Ugnis	21
4.5. Angelas	21

4.6. Sparnai	22
4.7. Spalvų simbolika.....	22
2. DAILĖS KŪRINIŲ KOLEKCIJOS ANALIZĖ	24
2.1. Dailės kūrinio atlikimo technologija	24
2.1.1. <i>RGB</i> modelio koordinačių sistema	24
2.1.2. <i>CMYK</i> modelio koordinačių sistema	25
2.2. Kolekcijos idėja ir realizavimas	27
IŠVADOS	34
SIŪLYMAI	37
LITERATŪROS SARAŠAS	38
PRIEDAI.....	40

ĮVADAS

Darbe nagrinėjama problema

Moters vaizdavimo problematika svarbi ne tik kaip viena iš meno vizualinių temų, bet ir kaip mūsų kultūrinio bei socialinio gyvenimo atspindys.

Šiuo metu yra begalė žurnalų, televizijos laidų, bei reklamų, kuriuose reklamuojamas nuogas kūnas be sielos subtilybių. Toks kūnas traukia tik fiziškai, bet jokių būdu ne dvasiškai.

Šiuolaikiniame mene įsivertina abstrakčios modernizmo srovės, iš paveikslų ima nykti žmogus, menininkai tarsi bijo vaizduoti paprasčiausiai gražų, objektyvo ar kompiuterio neiškraipytą kūną. Fotografas Rimantas Dichavičius - vienas iš nedaugelio išimčių, vienas pirmųjų Lietuvoje pradėjęs fotografuoti aktus. Būtent jis įprasmino tobulo grožio ir jaunystės amžinuosius idealus. R. Dichavičius šlovina moters kūno grožį.

Tačiau, skirtingai nei R. Dichavičius, savo albume pagrindinį dėmesį skiriu ne tik moters figūros meninei raiškai, bet ir jos vidiniams išgyvenimams. Žmogaus, o ypač moters, figūra yra neišsenkamas kūrybos šaltinis. Nors jau sukurta daugybė moters įvaizdžių ir vaizdinių, motyvų, vis dar yra vietos kūrybai. Juk grožis gali būti įvairiapusis.

Manau, kad nuogas kūnas turi intriguoti ne savo erotinių vaizdinių galimybėmis. Pats žmogaus nuogumas sukelia laisvės, tyrumo, sąlyčio su pirmaprade gamta, su Dievu asociacijas.¹

Darbo aktualumas

Savo albumu noriu parodyti kitokią požiūrį į moterį, kaip motiną, brandžią asmenybę, sugebančią mylėti ir būti mylima. Pagrindinį dėmesį skiriu ne moters kūno grožiui, o jos individualybei, vidiniams išgyvenimams, troškimams, ko, mano manymu, taip trūksta šiandien.

Manau, jau daugelis moterų pavargo nuo joms įvairių žurnalų, reklamų formuojamų stereotipų: moteris - meilužė, lėlytė; moteris - meilužė, aktyvi ir protinga verslininkė; „super“

¹ Dovilė Zelčiūtė. Kūno kalba fotografijoje ir poezijoje [žiūrėta 2006-10-16]. Prieiga per internetą: <http://www.rasyk.lt/index.php/fuseaction,articlesView.view:id,1214;pn.cat>.

moteris; moteris – prekė ir pan². O taip norėtuši paprasčiausiai būti moterim, kartais silpna ir susimąsčiusia, svajojančia. Moterimi – mama, niekur neskubančia, tik besidžiaugiančia jai Dievo duota dovana būti mama.

Moteris – mama negerbiama visuomenėje. Skamba paradoksaliai? Juk motinoms pageidavimų koncertuose užsakomi gražiausi žodžiai, o prezidentas iškilmingai apdovanoja daugiavaikes mamas. Tačiau realiame gyvenime tokios pagarbos moteriai labai trūksta³.

Darbo objektas

24 lapų fotografijų albumas – jausmų vizijos projektas „Moters žydėjimas“.

Darbo tikslas

Remiantis dailės, dizaino teorija (meninių ir kompozicinių raiškos priemonių pažinimu) bei dizaino kūrinio vertinimo kriterijais (estetika, funkcionalumu, vieningu stiliumi, ansamblišku, naudingumu), parengti ir pagrįsti albumo „Moters žydėjimas“ projektą.

Uždaviniai

1. Suformuluoti koncepciją, pagrįstą filosofiniais, socialiniais aspektais.
2. Remiantis prototipų analize, pavyzdžiais, konkretizuoti kūrybinio darbo sistemumą, bendrą stilistiką, koloristinius, konstrukcinius ir kt. sprendimus.
3. Numatyti kūrybinio darbo apimtį ir suformuluoti konkrečių sudėtinių dalių projektinius sprendimus.
4. Projektavimas.

Mokslinė hipotezė

Tapybos, grafikos, piešimo ir fotografijos sintezė įgalina sukurti subtilų, šiuolaikiškai atrodantį gaminį.

² Nijolė Liobkienė. Motinystė kaip iššūkis XXI amžiuje [žiūrėta 2006-03-03]. Prieiga per internetą: <http://www.gyvybe.lt/uzgyvybe/20000708/uzg07-8_13.html>.

³ Elena Sakalauskaitė. Motina apie nuvertėjimą [žiūrėta 2006-03-03]. Prieiga per internetą: <www.euro.lt/upl_images/20060704202400.pdf>.

Metodologija

Darbe rėmiausi filosofijos, meno, spalvų teorijomis, grafinio dizaino teorijos pagrindais.

Kaip sektiną pavyzdį pasirinkau ir analizavau vieno garsiausių Lietuvos fotografo Rimanto Dichavičiaus kūrybą. Jis buvo vienas pirmųjų fotografų Lietuvoje pradėjęs fotografuoti aktus, taip įprasmindamas tobulo grožio ir jaunystės amžinuosius idealus. Vienas garsiausių jo fotoalbumų „Žiedai tarp žiedų“ yra unikalus ir vertingas šaltinis. Jis mums atveria paslaptinius fotografo minties raiškos klodus, techninių įgūdžių sanklodą.

Rėmiausi Stasio Krasausko kūryba. Daug dėmesio skyriau ciklo „Moters gimimas“ analizei, atskleidžiančio moters jausmų pasaulį, jo raidą nuo tyrų mergautinių svajonių iki brandumo, motinystės laimę ir kančias.⁴

Hermeneutika – plačiausiu požiūriu hermeneutika yra filosofijos kryptis, nagrinėjanti pasaulio, tikrovės interpretacijos būdus. Ji yra viena iš vyraujančių šiuolaikinės filosofijos krypčių. Pastaruoju metu, tekstų koncepcija buvo išplėsta iki pasisakymo ar kalbos, įvairių pasirodymų, dailės kūrinių ir, netgi, įvykių.⁵

Spalvų teorijos

Vilhelmo von Bezoldo teorija. Dizaineris pastebėjo, kad pakeitus nors vieną piešinio spalvą, piešinys pasikeičia kartais neatpažįstamai.

Džoefo Alberto teorija. Teigė, kad priklausomai nuo aplinkos vieną ir tą pačią spalvą mes suprantame, kaip atskirų atspalvių.⁶

M. Liušero teorija. Spalva ne tik verčia atitinkamai reaguoti, bet ir tam tikru būdu formuoja žmogaus emocijas.

Grafinio dizaino teorijos pagrindai: pagrindiniai grafinio dizaino sudedamieji elementai ir jų komponavimas, kompozicijos harmonizavimo priemonės, šrifto komponavimas, nuotraukų grafinis tvarkymas, projektavimo principai ir k.t.⁷

Savo magistro darbą atlieku būtent taip todėl, kad ši tema yra aktuali, tačiau mažai nagrinėta teorijoje, bei realizuota praktikoje. Todėl neišvengiamai remiuosi ne vien grafinio dizaino teorija, bet ir meno filosofijos bei kitų mokslų teorijomis.

⁴ Krasauskas Stasys. Amžinai gyvi : [graviūros]. Vilnius : Vaga, 1985

⁵ Straipsnis iš Vikipedijos, laisvosios enciklopedijos [žiūrėta 2006-03-03]. Prieiga per internetą: <<http://lt.wikipedia.org/wiki/Hermeneutika>>.

⁶ Spalvų teorija [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą: <http://www.reco.lt/design/colors.php>.

⁷ Kauno technologijos universitetas. Informatikos fakultetas. Grafinio dizaino teorija [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą: <http://if.ktu.lt/itdc/kursai/kursai_ITDC2.htm>

Paminėtos tos, kurios su mano numatoma analizės problema turi tiesioginį ryšį ir kurios turėjo didžiausią įtaką darbui.

Metodika

Magistro darbo teorinėje dalyje buvo taikomi šie metodai: literatūros ir interneto šaltinių analizė, pavyzdžių ieškojimas ir lyginamoji analizė, faktų ir duomenų analizė. Kūrybiniame darbe naudota grafinio projektavimo metodika.

Grafiniai sprendimai kūrybiniame darbe atlikti Adobe Photoshop, CorelDRAW, Corel Photo Paint kompiuterinėmis programomis. Fotografijos siužetams fotografuotos veidrodiniu skaitmeniniu fotoaparatu CANON 350D, vėliau apdorotos Adobe Photoshop ir Corel Photo Paint kompiuterinėmis programomis.

Darbe naudoti spalviniai modeliai:

1. RGB spalvinis modelis. RGB spalvinis modelis naudojamas prietaisuose, kurie spinduliuoja šviesą: televizoriuose, kompiuterių monitoriuose. Šis modelis remiasi pagrindinėmis spalvomis: raudona, žalia, mėlyna (angliškai: Red, Green, Blue. Iš čia ir kilęs modelio pavadinimas);

2. CMYK spalvinis modelis. CMYK spalvinis modelis tinka aprašyti daiktams, kurie nespinduliuoja šviesos. Pagrindinės CMYK modelio spalvos gaunamos iš baltos spalvos atėmus pagrindines RGB modelio spalvas.⁸

Naudoti grafinių bylų formatai:

3. JPEG – Jungtinės fotografijos ekspertų grupės standartas (Joint Photographic Experts Group Standard). JPEG – tai standartizuotas statinių paveikslukų kompresijos mechanizmas;

4. TIFF (Tag Image File Format) - tai plačiausiai paplitęs formatas aukštos kokybės vaizdams kurti. TIFF palaiko tiek informacijos, kiek tik įmanoma gauti, pvz., iš skenuojamo originalo. Šis formatas naudojamas tuo atveju, jei planuojamas kurti vaizdų archyvas.⁹

Strategija

1. Darbo temos bei koncepcijos suformulavimas (1 semestras).
2. Problemos suformulavimas (1-2 semestras).

⁸ Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Spalviniai modeliai [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą: http://www.kf.vu.lt/~public/kgml/justina/sp_modeliai.htm.

⁹ Grafinių bylų formatai [žiūrėta 2006-04-10]. Prieiga per internetą: http://mm.mch.mii.lt/zodynelis_t.htm.

3. Darbo tikslų bei uždavinių nustatymas (1 semestras).
4. Informacijos rinkimas (1–2 semestras).
5. Prototipų analizė (1-2 semestras).
6. Įvairūs ieškojimai, eskizavimas (1-3 semestras).
7. Projekto atlikimas (1–3 semestras).
8. Teorinio rašto parengimas (2 semestras).
9. Projekto pristatymas (3 semestras).

Rezultatų naujumas

Magistro darbo rezultatas – albumas „Moters žydėjimas“.

Projekte stengiausi išlaikyti bendrą charakterį ir stilistiką. Faktūrų įvairovė, jų panaudojimo galimybių bei rezultatų analizė ir pritaikymas darbe padėjo sukurti išskirtinį, šiuolaikiškai atrodantį albumą, kuriame būtų suderinti trys pagrindiniai reikalavimai dizaino objektui – informatyvumas, estetiškumas ir funkcionalumas.

Rezultatų teorinis reikšmingumas

Kadangi magistro darbo projektas gali būti sėkmingai taikomas praktinėje veikloje, atliekant sukurto objekto analizę, jo poveikį žiūrovui, galima gauti naujų teorinių žinių.

Nuodugniai išnagrinėjus gautus rezultatus, galima suformuluoti mintį, kad tam tikrų teorijų, meno krypčių ir technologinių žinių sintezė padeda sukurti patrauklų gaminį. Tokie teoriniai rezultatai yra nauji ir reikšmingi dizaino teorijai.

Rezultatų praktinis reikšmingumas

Kuriant estetinį objektą, pertvarkoma tikrovės medžiaga, remiantis ankstesniu savo patyrimu.

Visą pasaulio įvairovę sudaro vaizdiniai, nes tikrovė laikoma regimybe, kurią sudaro ne kas kita, kaip formos, suvokiamos regėjimu. Tema, kuri niekada nėra tik tai, ką nurodo kūrinio siužetas. Siužete slypi nuorodos į už kūrinio esančius pasaulio reiškinius. Menas gali kalbėti ir kalba ne tik apie grožį, bet ir apie socialines problemas ir net politinį kontekstą. Tik kalba jis, be abejo, kita, sunkiau perskaitoma kalba, nors čia žiūrovui nesiūloma vertybių, galinčių pagelbėti dramatiškoje žmogaus situacijoje.

Magistro darbo projektas gali būti sėkmingai taikomas praktinėje veikloje ir realiai atlikti savo meninę, socialinę funkciją (ilgainiui keisti visuomenės požiūrį į moterį).

1. TEORINIAI DAILĖS KŪRINIŲ KOLEKCIJOS PAGRINDAI (KOLEKCIJOS KONCEPCIJA)

Kas yra moteris? Kokia šiais laikais jos padėtis visuomenėje, o dar svarbiau - šeimoje? Šiuolaikinėje visuomenėje moteris turi tas pačias teises kaip vyras, t. y. gali (turi teisę) kurti, tobulinti ir realizuoti save tam tikrose veiklos srityse, tačiau ne visada taip buvo. Kai kurios aplinkybės, tarkime, pasaulėžiūros nuostatos, istorinis gyvenimo laikotarpis ir jo metu susidariusios aplinkybės kurti ir veikti moters laisvę, buvo apribotos elgesio taisyklėmis ar normomis. Nors dabar gal ir nebekyla klausimų dėl moters padėties vertinimo – moteris jau lygi vyrui – tačiau anuomet socialinė tikrovė šį santykį dažnai iškreipdavo. Dėl to kilo feministinis judėjimas, kuris akcentavo moters galimybes kurti, veikti, išreikšti save ne tik šeimyniniame gyvenime. Taigi dabar Vakarų pasaulyje akivaizdus moters visuomeninių vaidmenų įvairumas.¹⁰

1.1. Moters padėtis įvairiose kultūrose

Šiame skyriuje apžvelgiama moters padėtis įvairių šiuolaikinę pasaulėžiūrą formavusių kultūrų aspektu, pateikiant trumpą moters padėtį helenistinėje, romėniškoje ir judėjiškoje aplinkoje.

1.2. Moters padėtis Graikijos kultūroje

Helenistinėje kultūroje vyro ir moters meilė patiria nuvertinimą. Moteris dažniausiai atsiduria „laupteliu žemiau“, su ja elgiamasi kaip su antrarūšiu žmogumi. Teisė įgyti išsilavinimą moteriai iš nesuteikta, jai priskiriamos tokios ypatybės, kaip polinkis kivirčytis ir nepatikimumas. Aišku, nereikia pamiršti, kad helenistiniame pasaulyje moterys buvo gerbiamos nei kitose kultūrose. Tačiau jeigu paisysime bendro vaizdo, pamatysime, jog moters statusas buvo tik truputį aukštesnis nei vergo, be to, ją visiškai kontroliavo vyras. Pagarbos moteriai svyravimas Graikijoje iš dalies priklausė nuo miestų - valstybių susikūrimo. H. Vorländeris teigė, kad graikų požiūris į moterį buvo nevienodas: nuo nepaprastai menko atėnių vertinimo (tik heteroms buvo prieinamas išsilavinimas), laisvesnės ir pagarbesnės dorėnės padėties iki ypač didelės pagarbos spartėms.¹¹ Žinoma, didelė pagarba moteriai Spartoje buvo rodoma iki nėštumo ir jo metu. Gera moterų savijauta buvo palaikoma

¹⁰ [žiūrėta 2006-03-03]. Prieiga per internetą: www.skrynia.lt

¹¹ Vorländer H. Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament. – Stuttgart, 1993. – S. 354.

fizinėmis pratybomis. Tvirtos ir sveikos motinos turėjo gimdyti vaikus, galinčius tapti labai gerais kariais. Tačiau tuoj po gimdymo moterimi nebesirūpindavo, nes pagrindinis dėmesys tekdavo vaikams. Be to, vyras galėjo lengvai nutraukti santuoką. Tai buvo galima padaryti asmeniškai susitarus arba teisme. Taigi moters pagarbos Spartoje motyvai slėpėsi ne filosofinėje lygybės idėjoje, kurią aptinkame Platono raštuose. Ją inspiravo visų pirma siekis susilaukti fiziškai stiprių palikuonių, kurie vėliau turėjo tapti gerais kariais. Atėnų moteris buvo raginama gyventi uždara gyvenimą. Jos pagrindinė užduotis – atlikti pareigas šeimai, dėl kurių ji buvo labiau vertinama nei vergas. Dvasinio dialogo tarp sutuoktinių visiškai nebuvo, todėl aprangos kūrimas ir pasirinkimas buvo vienintelis įdomesnis ir patrauklesnis užsiėmimas be galo monotoniškame ir atskirtame nuo visuomenės gyvenime. Be abejo, moters veiklos apribojimas vien namų ūkiu nereiškė jos nemokšiško, tačiau viešai dalyvauti literatūros, meno ar mokslo srityse buvo neįmanoma. Tačiau moters gyvenimo kokybė Atėnuose buvo geresnė už moters gyvenimą rytietiška hareme. Atėnų moteris, nors ir neturėdamos pilietinių teisių, vis dėlto mėgavosi didesne laisve. Viena vertus, joms buvo prieinamas dvasinis bendravimas su miesto vyrais, kita vertus, – jos buvo seksualinio vyrų geismo objektas.

Pasibaigus Aleksandro Didžiojo valdymui, prasidėjo didesnės laisvės periodas, kuris kai kurioms moterims Makedonijoje atnešė ypač didelę pagarbą. Savo gebėjimus jos demonstruodavo statydamos šventyklas, įkurdamos miestus, įsakinėdamos armijoms ir derėdamosios su regentais ir koregentais. Jos turėjo pasiuntinių, įgijo išsilavinimą, dalyvavo klubų gyvenime, o santykiai su vyrais buvo apskritai laisvesni. Tačiau toks statusas buvo prieinamas tik mažumai. Kultinėje veikloje moteriai irgi buvo skiriamos vienokio ar kitokios pareigos, kurios glaudžiai siejosi su sakraline prostitucija. Helenizmo laikotarpiu moteris buvo absoliučioje vyro valdžioje ir buvo laikoma nepilnaverte. Uždaryta šeimos rate, ji atliko savo pareigas, gimdė vaikus ir padėjo juos auklėti.¹²

1.3. Moters padėtis Romos kultūroje

Romos kultūros moteris, palyginti su helenizmu, turėjo daugiau praktinės laisvės, nors teisiškai tai nebuvo fiksuota. Pagal įstatymą moteris buvo vyro nuosavybė ir jam pavaldė, tačiau praktiškai ji galėjo gyventi išties nevaržomai ir daugeliu atžvilgiu dalyvauti vyro gyvenime. Ne visada ji buvo apribota šeimos gyvenimo. Vyro galia moteriai buvo švelnesnė

¹² *Gerald Lauche*. Moters padėtis Naujojo Testamento aplinkoje
<http://www.prizme.lt/straipsniai/straipsn.php?action=view&id=242&return_action=top_articles>.

nei helenizme. Apie tai, kad vyras būtų baudęs moterį fiziškai, nebuvo nė kalbos. Stoikai ypač stengėsi, kad moters padėtis būtų paaukštinta.

Moters dalyvavimas kulto apeigose buvo įprastas dalykas, netgi būta specialių moters švenčių. Moterys ėjo šventikių pareigas ir viešajame, ir misteriniame kulte. Joms buvo neprieinamos tik tam tikros kulto šventės.

1.4. Moters padėtis Izraelyje

Jėzaus laikais moters padėtis Izraelyje patyrė liūdną atžangą. Priešingai Senojo testamento nurodymams ir senajame testamentinei praktikai, susiformavo menkinantis požiūris į moterį. Žydų rašytojas Juozapas Flavijus galėjo tik konstatuoti, jog moteris yra „bet kokiuose santykiuose menkesnės vertės nei vyras“.¹³

Moteris apdovanojama tokiomis paniekos vertomis savybėmis kaip pavydumas, lengvabūdiškumas, neveiklumas, smalsumas, godumas ir atsakomybė už mirtį. Visuomeniniu požiūriu tas nuvertinimas irgi buvo matomas, pavyzdžiui, mergaitėms žydų mokykla buvo uždaryta. Vyrams buvo nerekomenduojama viešai bendrauti su moterimi. Tendencija išstumti moterį iš viešumos buvo akivaizdi. Juridinis aspektas parodo, kad moteris nebuvo asmuo, bet daiktas, į kurį tėvas arba vyras turėjo nuosavybės teisę. Teisme moteris negalėjo liudyti. Teisė skirtis buvo traktuojama liberaliai, leidžiama palaiptinė poligamija. Priežastys, sąlygojusios skyrybas, buvo labai paviršutiniškai vertinamos. Religinio požiūriu moteris kentė vyrų nuvertinimą. Rabis Eliezeris sako: „Kas savo dukterį moko Toros, tas moko ją palaidumo“.¹⁴ Toros mokymasis moteriai nebuvo absoliučiai uždraustas. Mokyti Toros moteris buvo įpareigota tik iš dalies, sinagogoje jai buvo nurodyta vieta, kur už grotų jos nebuvo galima matyti. Moteris nebuvo laikoma sinagogos nare ir ateidavo ten tik paklaudyti, kai tuo tarpu vyrai rinkdavosi mokytis. Meilės dalykai buvo išimtinai vyrų rankose. S. Schlechteris aiškina: „Dauguma moterų buvo visiškai priklausomos nuo vyrų ir religiniuose dalykuose buvo lyg priedėlis vyro, gerais darbais prisidėjusio prie moters išganymo“.¹⁵ Šventykloje joms buvo skirtas specialus prieškiemis.

Moteris beveik visiškai buvo išstumta iš viešojo gyvenimo. Ji visuomeninėje, teisinėje bei religinėje srityje buvo nuvertinta.

¹³ Op. Cit: Jeremias J. Neutestamentliche Theologie. Erster Teil: Verkündigung Jesu. – Gütersloh, 1971. – S. 217

¹⁴ Riesner R. Jesus als Lehrer. –Tübingen, 1981. – S. 104

¹⁵ Schlechter S. Studies in Judaism I. – London, 1896. – P. 389

1.5. Moters padėtis islamo kultūroje

Islamo tradicijose religingumas ir gyvenimo būdas praktiškai neatsiejami. Moteris čia paklūsta įstatymams, kurie formuluojami ir kaip pasaulėžiūros, ir kaip gyvenimo būdo pamatas. Moters vaidmuo visuomenėje yra vienas – tai moteris šeimoje. Čia plačiai kalbėti apie moters vaidmenį t.y. moterį ir šeimoje, ir kūrybinėje - kultūrinėje veikloje, sudėtinga. Nors koranas gerbia ir vertina moterį, tačiau islamo šalių moterų kultūrinis laisvėjimas gana pasyvus.

1.6. Moters padėtis Vakarų krikščioniškoje civilizacijoje

Vakarų krikščioniškoje civilizacijoje juntama didelė perskyra tarp religijos ir civilizuoto gyvenimo būdo. Moteris čia gali būti ir religinga, ir kūrybinga. Moteris gali būti ir laisvamanė. Tiesa, moters padėties skirtingumas Vakaruose buvo juntamas kiekvienoje epochoje.

Nors Naujajame testamente neberastume klausimų dėl moters padėties vertinimo – moteris čia lygi vyrui – tačiau socialinė tikrovė šį santykį dažnai iškreipdavo. Vyras dominuodavo, o moteris likdavo vyro veiklos šešėlyje. Dėl to kilo feministinis judėjimas, kuris akcentavo moters galimybes kurti, veikti, išreikšti save ne tik šeimyniniame gyvenime. Taigi dabar Vakarų krikščioniškoje civilizacijoje akivaizdus moters visuomeninių vaidmenų įvairumas.¹⁶

1.7. Moteris šiuolaikinėje visuomenėje

Šiuolaikinėje visuomenėje vis dar iškyla daug klausimų ir problemų dėl moters padėties joje. Net ir XXI amžiuje moteris neatsiejama nuo šalies geografinės, politinės ar ekonominės padėties. Galėtumėme rasti begalę skirtumų tarp, tarkim, JAV ir Indijos moterų turimų teisių ir jų vaidmenų. Dažniausiai moters vaidmuo visuomenėje yra vienas – tai moteris šeimoje.

Be galo svarbus yra moters vaidmuo šeimoje, t. y. būti ne tik gera žmona, bet dar svarbiau - būti gera ir mylinčia motina. Žodis „mama“ kiekvienam yra be galo svarbus ir brangus, jis mus lydi nuo pat kūdikystės.

¹⁶ Moters padėtis skirtingose civilizacijose [žiūrėta 2006-05-18]. Prieiga per internetą: <http://www.skrynia.lt/modules.php?name=News&file=print&sid=800>.

Šiandien būti motina reikia didelės drąsos. Visuomenė nenori girdėti apie motinystę, motinos dažnai jaučiasi kaltos, kad gimdo, augina vaikus ir retkarčiais išdrįsta paprašyti pagalbos. Be šių neigiamų veiksnių, motina šiandien patiria ypač daug stresų iš aplinkos, nes ji per jauna arba per sena, per daug neturtinga būti motina arba per daug turtinga, kad ja būtų, nes yra malonesnių užsiėmimų, neturi darbo arba praranda darbą, nes ryžosi tapti motina, per mažai išsilavinusi tapti motina arba per daug išsilavinusi, kad gaištų laiką augindama vaikus ir pan.

2. Socialinė aplinka ir moters vaidmens formavimas

Nepaneigsime, kad didelę įtaką mūsų mąstysenai daro masinės informacijos priemonės. Kokį socialinį moters vaidmenį matome šiandien?

1. Moteris - meilužė, lėlytė. Ji turi būti seksuali, graži, rūpintis savo figūra, kad sužavėtų kitos lyties partnerį, žinoti sekso paslaptis. Šis vaidmuo atspindi vadinamąjį „Playboy“ ir muilo operų mentalitetą. Fizinis patrauklumas ir seksas – svarbiausias dalykas, kurio reikia siekti. Taip formuojamas moters vaidmuo sukelia nemažai problemų, skausmo ir nusivylimo.

2. Moteris – meilužė, aktyvi ir protinga verslininkė.

3. Supermoteris – tai moteris, kuri kantriai ir herojiškai laiko ne tik tradicinius moters socialinio vaidmens kampus, bet džiaugsmingai ir didžiuodamasi užsideda ir vyrui priklausančią našta.

4. Moteris – tarnaitė. Tai užguita moteris, namuose atliekanti neapmokamos ir niekinamos tarnaitės vaidmenį, jos niekas negerbia ir tik naudojami jos darbo vaisiais. Ją galima apkaltinti visomis nesėkmėmis ir nelaimėmis.

5. Moteris – prekė. Jos kūnas be jokių skrupulų perkamas ir parduodamas, naudojamas reklamuojant kvėpalus, kailinius, klijus ir bet ką. Preke tampa ir biologinė motinystė – pasaulyje egzistuoja surogatinės motinos. Moteris – motina ugdytoja ir auklėtoja, brandi asmenybė, sugebanti mylėti ir būti mylima, šiandien Lietuvoje nėra nei gerbiama, nei ugdoma.

E. Fromas sakė, kad gyvename stabmeldystės laikais. Stabai, kuriuos garbiname, yra pinigai, malonumas, jėga. Šiais stabmeldystės laikais požiūris į motiną tiesiogiai siejasi su požiūriu į žmogų. Mes negerbiame motinos, vadinasi, negerbiame ir žmogaus, kurį ji nešioja. Mes vertiname žmogų pagal naudos ir vertingumo kriterijus. Dažnai ir kūdikis laukiamas ne dėl jo paties, o dėl naudos ar tėvų kokių nors lūkesčių.

Taigi pasaulis laikosi ant motinos rankų, motinos – brandžios asmenybės, pažįstančios ir priimančios save.

Šeimos, visuomenės ir valstybės pagrindinis ir svarbiausias rūpestis bei uždavinys – sudaryti sąlygas šeimai egzistuoti, remti, palaikyti ir ugdyti kiekvieną motinystę, t. y. kiekvieną žmogų kaip neįkainojamą vertybę.

Ugdydami naujus visuomenės narius, būsimus tėvus ir motinas, turėtume remtis tiesa ir meile.¹⁷

3. Moters kūnas mene

Aktas mene – vaizduojamasis meno žanras, kuriuo atvaizduojamas nuogo žmogaus kūnas. Priskiriamas erotikai. Dažniausiai vaizduojama paveikslo, skulptūros arba nuotraukos pavidalu. Aktams dažniausiai pozuoja moterys.

Seniausi skulptūriniai aktai rodo, kad akto žanras atsirado beveik kartu su pačiomis meno užuomazgomis ir iš pradžių buvo susijęs su magiškais derlingumo kultais. Aktas ypač paplito senovės Graikijoje – to laikotarpio aktai tapo tobulo kūno ir dvasios grožio pavyzdžiais. Tam tikrose epochose akto žanras rėmėsi tipiškais siužetais ir motyvais: Graikijoje – dievybių ir mitinių herojų atvaizdai, krikščioniškajame mene – Adomas ir Ieva, Samsonas ir Dalila bei kt.). Naujųjų laikų mene šalia tradicinių siužetų atsirado aktams pozuojančių modelių. Kiekvienos epochos aktų tendencijos atspindi grožio suvokimą, iš dalies - lytinės moralės pokyčius.¹⁸

Skirtingose epochose moters kūnas turėjo vis kitaip atrodyti. Senovėje moteris buvo traktuojama kaip pagrindinis gyvybės šaltinis – vaisingumo indas. Jos išorė privalėjo dvelkti motiniškumu: platūs klubai ir didelė krūtinė.

Viduramžių moteris – idealia vadinama liekna (netgi labai liesa) gražuolė, išblyškusi, ilgomis rankomis ir kojomis, plokščia krūtine ir vos išsikišusiu pilvuku (amžino nėštumo simbolis).

Renesanso laikais moters kūno grožis buvo laikomas tapybos grožio sinekdocha. Daug dėmesio skiriama putlioms kūno formoms. Moteris turėjo būti aukšta, krūtinė – kuo didesnė, masyvūs klubai ir užpakalis. Vienu žodžiu, madingas buvo galingas moteriškas kūnas, beje, ne visuomet slepiamas po rūbais.

¹⁷ http://www.gyvybe.lt/uzgyvybe/20000708/uzg07-8_13.html>.

¹⁸ Aktas (menas) [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą: [http://lt.wikipedia.org/wiki/Aktas_\(menas\)](http://lt.wikipedia.org/wiki/Aktas_(menas)).

Baroko amžiuje buvo kreipiamas dėmesys į pikantiškas detales. Nuostabiu vadinamas toks kūnas, kuris nepasižymi jėga, visiškai nematęs fizinio darbo, atrodantis gal net ligotai: siauri pečiai, talija, apvalios klubų linijos.

Įsivyravus romantizmo epochai, grožio idealu tapo ne įprasta moteris, o dangiškasis sutvėrimas, kuris nuolatos liūdi ir svajoja, ir kuo liūdnoje žydrose akyse žiba ašaros. Žavingais manomi ne sveiku raudoni trykštantys, o išblyškę ir smulkūs veido kontūrai.

Viktorijos epocha atnešė hipertrofuotą nekaltybę. Bet kokios užuominos apie intymias kūno vietas buvo netoleruotinos. Moteris neturi dubens ir šlaunų – yra kojos (beje, rojalio kojas aptraukdavo veltiniu, kad neasocijuotųsi su moters kojomis). Krūtinė – tai biustas, pilvas – skrandis, o užpakalis, kaip tokio, iš viso nesą.

Praėjęs XX amžius keitė idealaus moters grožio standartus – nuo androginiško beveik belyčio kūno iki perdėtai pabrėžiančio moteriškumą. XX amžiaus antrojo dešimtmečio gražuolė – liekna, plokščia, panaši į berniuką moteris.

Trečiasis dešimtmetis reanimavo moteriškumą: pasaulį pradėjo užkariauti apvalių formų mėlynakė blondinė. Ketvirtajame vėl buvo sugrįžta prie vyriškojo stiliaus ir formos.¹⁹ Penkiasdešimtaisiais, alkanaisiais pokario lieknybės metais, gražiomis buvo laikomos, atvirkščiai, pilnos ir tvirtos merginos. Po 1953 metais pasirodžiusio filmo „Džentelmenai renkasi blondines“, seksualiosios blondinės Merilin Monro įvaizdį ir manieras kartojo tūkstančiai moterų. Dabar paplitusios tobulos moters proporcijos 90-60-90.

Keičiantis laikams, keičiasi moters kūnas. Jis nuolankiai prisitaiko prie naujų laikmečio sąlygų, jas priima ir keičiasi, idant būtų vertinamas, tačiau tampa geriausiu atveju tik žavėjimosi objektu.

Man moters kūnas yra tik objektas, tik sielos buveinė. Filosofas Platonas (427–347 pr. Kr.) savo mokymu padarė ypač didelę įtaką teigdamas, kad kūnas esąs sielos kalėjimas ir tik mirtis ją išvaduojanti iš tų žeminančių pančių, iš kurių ji, būdama nemirtinga, sugrįžta į aukštesnįjį, dievišką pasaulį.

3.1 Aktas fotografijoje

Nuo senovės visi menai vaizdavo nuogą žmogų, todėl ir XIX a. pirmojoje pusėje išrasta fotografija negalėjo nesiimti šio žanro. Nepaisant visų nukrypimų, fotografijoje

¹⁹ Maša Platonova .Grožio evoliucija. [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą: <http://www.women.lt/lit/showarticle_lt.asp?id=28>.

netruko susiformuoti meniniai akto vaizdavimo principai ir nuogo kūno studijos tapo nauju fotografijos žanru.

Erotinė fotografija - fotografijos žanras, kuriam būdingi erotikos motyvai. Erotinės fotografijos nuotrauka dažnai vadinama aktu.²⁰

Nuo pat savo atsiradimo fotografija vaizdavo žmogų ir jo kūną. 1841 metais Prancūzijoje buvo išleistas pirmasis vadovėlis aktų fotografams. Keletą dešimtmečių fotografiniai aktai buvo gana nedrąsūs, moterys ir vyrai jose būdavo prisidengę intymias vietas, fotoateljė modeliuojamos buduaro ar haremo scenos. Sueitis fotografijoje pasirodė apie 1900 metus. Tuo metu daugelyje Europos šalių erotika nebuvo skiriama nuo pornografijos, ją draudė įstatymai, tad kiekvienos erotinės nuotraukos demonstravimas tapdavo sensacija. Apie 1930 metus erotinė fotografija ėmė vystytis dviem kryptimis:

1. dviejų žmonių intymų bendravimą vaizduojančios nuotraukos, kuriomis būdavo iliustruojamos įvairios šviečiamojo pobūdžio knygos arba puošnūs albumai;

2. juodojoje rinkoje platinamos tiesioginių lytinių aktų vaizduojančios nuotraukos, palapsniui itin suvulgarėjusios ir tapusios pornografijos žanru.

Šiuo metu erotinė fotografija naudojama puošniuose kalendoriuose, aktų albumuose, erotiniuose žurnaluose, kortose ir kt.²¹

4. Simbolis

Simbolis (gr. *symbolon* - „sumesti kartu“) - daiktinis, vaizdinis ar garsinis ženklas, perteikiantis kokią nors sąvoką ar idėją, turintis tradicinę reikšmę. Iš tikrųjų simbolio sąvoka labai priklauso nuo to, kur jis naudojamas ir iš kokios „pusės“ į jį žiūrima – psichologinės, sisteminės ar kt. Tuo tarpu, žiūrint iš daugiau psichologinės ir filosofinės pusės, visos sąvokos gamtoje yra simbolinės, o jų išreiškimai – paprasčiausi simboliški žmogaus darbo produktai, kurie yra alegoriniai (bet ne tiesiai išreiškiantys) simbolinei reikšmei. Žvelgiant iš sisteminės pusės, simbolis yra bendravimo, pranešimo ženklas: tai grafiškai, raštu ar balsu perteikta sąvoka, apibūdinanti kitą, tiek kiek abstraktesnę, ar daikto savybę.²²

²⁰ Erotinė fotografija [žiūrėta 2006-04-20]. Prieiga per internetą:

http://lt.wikipedia.org/wiki/Erotin%C4%97_fotografija.

²¹ Vikipedija laisvoji enciklopedija. Erotinė fotografija [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą:

http://lt.wikipedia.org/wiki/Erotin%C4%97_fotografija

²² Simbolis [žiūrėta 2006-10-01]. Prieiga per internetą: <<http://lt.wikipedia.org/wiki/Simbolis>>.

4.1. Kiaušinis – vaisingumo simbolis

Kiaušinis, kaip gyvybės gemalas, yra plačiai paplitęs vaisingumo simbolis. Daugelio kultūrų mitologijoje minimas pasaulio kiaušinis, kuris, simbolizuodamas visas kuriamąsias galias, egzistavo jau prieš pasaulio pradžią ir, kaip dažniausiai įsivaizduojama, plaukiojo pirmąsiais vandenyse. Iš jo atsiradęs visas pasaulis, jo elementai ar bent jau dangus ir žemė. Dėl formos paprastumo, dažniausiai dėl baltos spalvos, taip pat dėl daugybės jame slypinčių galimybių, kiaušinis daugyšk skelbtas tobulumo simboliu. Krikščionybėje kiaušinis laikomas prisikėlimo simboliu.²³

4.2. Moteris

Moteris atitinka pasyviajam gamtos principui bei neišryškintai visatos daliai, erdvei, iš kurios Dievas ima materiją savo kūrybai.

Mitologijoje moteris skirstoma į tris savo išraiškos aspektus:

1. Nimfos, laumės ir t. t.;

2. Motina arba Magina (tėvynė, motina-gamta ir t.t.) taip pat simbolizuoja „neišreikštus“ vandenį (dvasinį vandenyną, kosminį vandenyną);

3. Moters aspektas įvairiose kultūrose atspindi amžinąją moterį - Ievą, Elena, Sofiją, Mariją - ir simbolizuoja impulsyvumą, emocionalumą, intelektualumą, dorumą, gailestingumą.

Kai kuriose kultūrose, pvz., keltų moteris sutapatinama su gulbe, taip parodant jos nepaprastą grožį, graciją.

Ikonografijoje gana dažnai sutinkamas moters vaizdavimas liūto kūnu, pabrėžiant jos vidinę stiprybę. (Egipto deivė, Shemetė).

Ryškus pavyzdys - sfinksas (pastovus atgimimas). Visur dominuoja nuorodos į gamtos foną ir į kosminę intuiciją.

Moteris-visata išreiškiama kaip sudėtingiausia esybė Dievo kūrinijoje, gal todėl ji vaizduojama net tais atvejais kai norima pavaizduoti sielą ar dvasią. Manau, kad tokia jos aspektų įvairovė rodo moters gebėjimą transformuotis, keistis ir keisti aplinką aplink save.

Tačiau labiausiai moteris siejama su vaisingumo kultu. Tačiau matyti azijos, romėnų, germanų, graikų kultūrose. Tai-grožio, vaisingumo, derlingumo deivės Afroditė, Izidė, Kibelė, Ma, Demetra, Minerva ir kt.

²³ Kiaušinis – vaisingumo simbolis [žiūrėta 2006-10-01]. Prieiga per internetą: http://www.lizdas.lt/suzinok/ar_zinai/kiausinis_vaisingumo_simbolis.htm.

Graikų mitologijoje ypač gausus moteriškų dievybių, kurioms priskiriamos meno ir mokslo globėjų galios.

Homerą mini devynias seseris mūzas kurioms priskiriamos tam tikros meno srities funkcijos - tai Ereta, Euterpė, Kaliopė, Klėja, Melpomerė, Polikimija, Terpsichotė, Talija bei Uranija.

4.3. Vanduo

Vedose vanduo vadinamas Matritama (motinų motina), nes manoma, kad iš pradžių viskas panašu į jūrą, neturinčią šviesos. Indijoje šis elementas vadinamas gyvybės saugotoja, nes gamtoje jis cirkuliuoja visur. Taip pat jam priskiriamas pienas bei kraujas. Būdamas neišmatuojamas ir nemirtingas jis yra visa ko žemėje pradžia ir pabaiga. Okultizmo požiūriu pirminiuose vandenyse - kaip pirminėje materijoje randasi ir visi tvirtieji kūnai.

Dar vanduo neša savyje sampratas „žemųjų“ ir „aukštųjų“ vandenų. Pirmieji savyje neša tai, kas jau įvyko ar sukurta, antrieji - savyje turi potencialą ir galimybes.

Alchemijoje toks terminas, įvardijantis vandenį žmoguje, yra „tekantis kūnas“. Dabartinėje psichologijoje jis interpretuojamas kaip nesąmoningas veiksmas arba kaip neformali, dinamiška, pasąmonės veikiama moteriškoji asmenybės pusė, arba net ir intuityvi išmintis. Trumpiau tariant, vanduo simbolizuoja susijungimą potencialių galimybių visatoje. Vanduo, kaip ir žemė, simbolikoje priklauso moteriškajam pradui, taip pat ir realioje sampratoje su kūdikio gimimu.

4.4. Ugnis

Nors ugnis lyg, ir priešinga stichija vandeniui, tačiau turi lygiai tą pačią galią, keitimosi ir keitimo, transformacijos. Ugnis, kaip ir vanduo, daugelio kultūrų naudojama dvasiniam apšilimui. Ugnis - tai energija, kuri visuotinai randasi visame žemiškame plane bei dvasiniame pasaulyje. Todėl ir žmogaus aistra priskiriama ugnies pradui, vadinasi, tuo pačiu ir seksualumui. Ugnis taip pat tapatinama su Dievu („liepsnojantis rūmas“), todėl manoma, kad Dievas per aistros ugnį valdo moters vaisingumą.

4.5. Angelas

Angelas - tai dvasinė esybė, esanti tarpininku tarp dangiškojo ir žemiškojo pasaulio. Tai Dievo palyda. Apie angelus rašoma visuose apokaliptiniuose raštuose. Angelas, Dievo

pasiųstas gelbsti žmogui įvairiose situacijose. Jis taip pat yra nešantis žinią. Angelas Gabrieliūs (pranešęs Marijai apie kūdikio gimimą) - simbolis dangaus ir žemės susijungimo, taip pat žmogaus ir Dievo. Tai Dievo žinios nešėjas.

4.5. Sparnai

Bendriniu principu sparnai simbolizuoja dvasingumą, svajones, mintį. Meilės deives graikai visada vaizduodavo su sparnais. Sparnai - išminties simbolis, tad daugelis mitologinių būtybių taip pat buvo vaizduojamos su sparnais (Pelonso arklys Pegasas, Ceperos gyvatė). Kadangi sparnai reiškia judėjimą, jie neša šviesą, progresą, dvasinę evoliuciją. Būtybė, turinti sparnus, siejama su dangišku dvasiniu pasauliu, o sparnų netekusi - su žemiškuoju.

4.6. Spalvų simbolika

Spalvos, kaip ir garsai, pirmiausia yra kosminė vibracija, energija. Simboline reikšme spalvos išreiškia ir įkūnija sielos būsenas, žmogaus savybes, hierarchinę priklausomybę.

Ši simbolika žinoma iš antikos laikų, vartota pirmykštėse tautose. Vakarų pasaulyje ypač paplito viduramžiais. Viduramžių mene spalvos siejamos su konkrečia funkcija: raudona - Dievo spalva, mėlyna (žydra) - Dievo sūnaus bei Marijos, žalia - šventosios dvasios, apaštalų bei vyskupų. Auksinė simbolizavo dangiškąją palaimą. Pagal liaudies prietarus juoda laikoma nakties, mirties, gedulo spalva, raudona - ugnis, kraujas, aistra. Balta reiškia šviesą, džiaugsmą, nekaltybę, geltona - pavydą, žalia - gamtą, pasitikėjimą, viltį, o mėlyna - ištikimybę bei begalybę.

Tačiau požiūris į spalvas įvairiose kultūrose yra skirtingas, todėl galima orientuotis tik į visuotinai priimtus principus, kai pvz., geltona - tai pirmiausia saulės šviesa, prašviesėjimas, žydra - tai dangaus, dienos, ramybės spalva, o mėlyna daugiau priskiriama nakčiai, šalčiui. Ezoterine prasme spalvos taip pat išreiškia žmogaus giliausias emocijas būsenas, todėl manoma, kad septynios spalvos susietos su septyniomis sielos būsenomis, gėriu ir nuodėmėmis.

Net savaitės dienoms bei planetoms yra priskiriamos spalvos. Mėlyna išreiškia vertikale, t. y. aukštį ir gylį, o violetinė spalva dažniausiai simbolizuoja didybę arba šviesą iš dangaus. Taigi visos spalvos ir visi atspalviai be išimties turi savyje ne tik priimtas simbolines reikšmes, bet ir emocinį potencialą.

Juodos ir baltos spalvos nagrinėjimas šitame darbe nėra įmanomas todėl, kad jų reikšmės yra per plačios ir tikrai netelpa į sampratą, kaip teigiamas ir neigiamas principas.

Juodą spalvą bendrinėje formoje norėčiau laikyti pradžios spalva arba visų procesų užgimimo spalva. Tuo pačiu balta būtų šių procesų realizavimosi viršūnė. Visos kitos spalvos yra tarpinėje erdvėje. Tačiau yra dar viena labai svarbi grandis spalvų simbolikoje. Jei juoda ir balta sudaro ratą, iš kurio neįmanoma išeiti (tai liečia ir žmogaus emocijas), tai tarp šių spalvų yra raudona spalva, kuria išreiškiama ne tik aistra, bet ir gailestingumas bei meilė.

Vadinasi norint pasiekti pozityvų pradžią, būtina eiti per gailestingumą ir meilę (raudoną spalvą). Tai paaiškina, kodėl mano darbuose dominuoja šios trys spalvos.

2. DAILĖS KŪRINIŲ KOLEKCIJOS ANALIZĖ

2.1. Dailės kūrinio atlikimo technologija

Jausmų vizijos projektą sudaro 23 puslapių albumas „Moters žydėjimas“ (formatas 325mm x 280mm).

Grafiniai sprendimai kūrybiniame darbe atlikti Adobe Photoshop, CorelDRAW, Corel Photo Paint kompiuterinėmis programomis. Fotografijos siužetams fotografuotos veidrodiniu skaitmeniniu fotoaparatu CANON 350D, vėliau apdorotos Adobe Photoshop ir Corel Photo Paint kompiuterinėmis programomis

Darbe naudoti RGB, CMYK spalviniai modeliai. Spalvinis modelis – tai spalvos parametrų (tono, šviesio, sodrumo) aprašymo būdas. Objektas, turintis kokią nors spalvą, gali ją sugerti arba atspindėti. Tokiems objektams aprašyti naudojami skirtingi spalvų modeliai.

RGB spalvinis modelis naudojamas prietaisuose, kurie spinduliuoja šviesą: televizoriuose, kompiuterių monitoriuose. Šis modelis remiasi pagrindinėmis spalvomis: raudona, žalia, mėlyna (angliškai: *Red, Green, Blue*. Iš čia ir kilęs modelio pavadinimas).

Maišant pagrindines spalvas, sukuriamos išvestinės spalvos. Maišant dvi pagrindines spalvas, gaunama šviesesnė spalva. Sumaišę raudoną ir žalią, gauname *geltoną*, sumaišę žalią ir mėlyną – *žyrą* (ciano spalvą), o mėlynos ir raudonos mišinys vadinamas *purpurine* spalva. Sumaišius visas tris pagrindines spalvas, gaunama balta spalva. Tokios spalvos vadinamos *adityvinėmis (papildančiosiomis)*.

Sumaišius visas tris spalvas skirtingomis proporcijomis, galima išgauti visą atspalvių įvairovę. *RGB* modelyje kiekvienos spalvos kiekis matuojamas skaičiais nuo 0 iki 255, taigi turi 256 lygius. Spalvinės komponentės (pagrindinės spalvos) dar vadinamos *spalviniais kanalais*. *RGB* yra trijų kanalų spalvinis modelis.

***RGB* modelio koordinatinių sistema**

Šį spalvinį modelį galima įsivaizduoti kaip trimatę koordinatinių sistemą. Kiekviena koordinatė parodo, kokia dalis konkrečios pagrindinės spalvos (nuo 0 iki 255) yra turimoje spalvoje. Gauta kubo viduje ir yra visos spalvos, sudarančios modelio spalvų paletę.

CMYK modelis tinka aprašyti daiktams, kurie nespinduliuoja šviesos. Tokie objektai slopiną dalį juos apšviečiančios baltos spalvos dedamųjų – sugeria keletą spektro spalvų. Mus supantys objektai yra skirtingų spalvų, kadangi jie sugeria skirtingus spektro spindulius.

Spalvos, kurios pačios nespinduliuoja šviesos, o naudoja baltą spalvą, sugerdamos kai kuriuos jos spektro spindulius, vadinamos subtratyvinėmis (slopinančiosiomis). Joms aprašyti naudojamas *CMYK* modelis.

Pagrindinės *CMYK* modelio spalvos gaunamos iš baltos spalvos atėmus pagrindines *RGB* modelio (adityvines) spalvas. Taigi vėl gauname tris pagrindines spalvas: *žydrą* (balta minus raudona), *purpurinę* (balta minus žalia) ir *geltoną* (balta minus mėlyna). Kiekviena spalva *CMYK* modelyje aprašoma procentine dedamųjų (pagrindinių spalvų) išraiška. Šis modelis naudojamas poligrafijoje, spalvos išgaunamos tam tikromis proporcijomis maišant spaustuvinius dažus.

Sumaišius dvi pagrindines *CMYK* modelio spalvas, gaunama tamsesnė spalva, nes sugerama daugiau šviesos (uždedama daugiau dažų). Sumaišius visas tris pagrindines spalvas (100%, 100%, 100%), gaunama juoda spalva, jei spalvų nėra (0%, 0%, 0%), gauname balta – popieriaus spalva. Sumaišius tris spalvas lygiomis dalimis, gauname pilkos spalvos atspalvius.

***CMYK* modelio koordinačių sistema**

CMYK modelis analogiškas *RGB* modeliui su perkelta koordinačių pradžia. Čia ir paaiškėja, kodėl buvo sukurti šie skirtingi modeliai. *RGB* modelyje spalvos nebuvimas (nulinės komponentų reikšmės) reiškia juodą spalvą (juodas ekranas), o *CMYK* modelyje spalvos, t. y. dažų, nebuvimas reiškia baltą – popieriaus spalvą.

CMYK modelis naudojamas aprašyti spalvoms, išgaunamoms spaustuviniais dažais, kurie ne visada yra tokie tobuli kaip šviesos spindulys. Dažai neretai turi priemaišų, todėl kai kurių atspalvių tiesiog neįmanoma išgauti. Sumaišę visas tris pagrindines spalvas, turėtume gauti juodą, o gauname kažkokią tamsią „purviną“ spalvą. Šiam trūkumui kompensuoti *CMYK* modelyje naudojama juoda spalva. Todėl modelio pavadinimas yra iš keturių raidžių: *Cyan* (žydra), *Magenta* (purpurinė), *Yellow* (geltona) ir *Black* (juoda). Rašoma ne pirmoji, bet paskutinė angliško juodos spalvos pavadinimo raidė, kad ji nebūtų painiojama su mėlyna spalva (Blue). *CMYK* yra keturių kanalų spalvinis modelis.²⁴

Naudoti grafinių bylų formatai *JPEG*, *TIFF*.

Formatas – tai taisyklių rinkinys, bylos kodavimo sistemos apibrėžimas. Formatai naudojami tam, kad sukurtą failą galėtų peržiūrėti ir kiti žmonės kitame kompiuteryje. Tai lyg kalbėjimas viena kalba. Jei žinote bylos formatą, vadinasi žinote, kokią programą naudoti jam

²⁴Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Spalviniai modeliai [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą: http://www.kf.vu.lt/~public/kgml/justina/sp_modeliai.htm.

peržiūrėti, redaguoti ir t. t. Jei nebūtų bylų formatų, nebūtų įmanoma kaupti informaciją ir ja keistis. Bylų formatų yra labai daug. Kai kurie jų naudojami tik specifinėms užduotims atlikti ir nėra plačiai paplitę, tačiau yra ir standartinių bylų formatų, kuriuos naudoja daugelis programų. Tai *TXT* ir *DOC* formatai tekstiniais byloms koduoti, *TIFF*, *PICT* formatai spausdinti skirtiems vaizdams, *GIF* ir *JPEG* formatai interneto grafikai vaizduoti.

JPEG – Jungtinės fotografijos ekspertų grupės standartas (Joint Photographic Experts Group Standard).

JPEG – tai standartizuotas statinių paveikslukų kompresijos mechanizmas.

JPEG algoritmas yra skirtas spalvotoms arba nespalvotoms nuotraukoms glaudinti. Šis formatas puikiai tinka fotografijoms, natūralistiniams tapybos darbams koduoti, tačiau nelabai tinka tekstui, paprastiesiems nedaug spalvų turintiems paveikslėliams, grafikos darbams. *JPEG* yra skirtas statiniams paveikslėliams.

JPEG kompresija yra kompresija „su praradimu“ – tai reiškia, kad informacija, kurios nepastebi žmogaus akis, iš paveiksluko eliminuojama. Kuo didesnis suspaudimo lygis, tuo blogesnė paveiksluko kokybė. *JPEG* kompresijos algoritmas paremtas žmogaus akies netobulumu, t. y. atsižvelgiama į tai, kad žmogaus akis labiau reaguoja į ryškumo pakitimus nei į spalvos pasikeitimą.

JPEG formatu labai tinka naudotis internete – jis įgalina daug kartų sumažinti paveiksluko užimamą vietą kompiuterio diske, taip pat parsuntimo laiką, žmogaus akiai nepastebint, kad pasikeičia paveikslėlio kokybė.

Svarbi *JPEG* formato savybė yra, kad galima reguliuoti suspaudimo, taip pat ir kokybės praradimo laipsnį. Tokiu būdu galima pasiekti kompromisą tarp kokybės ir bylos užimamos vietos (dydžio).

JPEG naudojamas:

1. norint sumažinti bylos užimamą vietą diske;
2. norint saugoti vaizdus, kurie turi daugiau nei 256 spalvas (24 - bitai vienam taškui).

Kam naudojamas *JPEG*:

1. nuotraukoms;
2. realistiškiems paveikslams (tapybos darbams, akvarelėms ir t. t.);
3. nespalvotiems paveikslams, kurie turi daugiau nei 256 pilkos spalvos atspalvius, ir spalvotoms nuotraukoms, kurios turi daugiau nei 256 spalvas.

TIFF (*Tag Image File Format*)

TIFF šiuo metu yra labiausiai paplitęs rastrinės grafikos formatas (visi naujieji grafikos redagavimo įrankiai suteikia galimybę redaguoti ir išsaugoti *TIFF* failus). Jame saugoma visa paveikslėlio informacija, galima naudoti kompresiją „be praradimų“ (tai

labiausiai paplitęs *LZW* kompresijos algoritmas). Dėl didelės bylų apimties *TIFF* formatas nėra *www* standartas. *TIFF* formatu galima saugoti nespalvotus bei daug spalvų turinčius atvaizdus (1, 4, 8 bitų juodai baltus ir 8, 16 ir 24 bitų spalvotus). Šis formatas naudotinas atvaizdams archyvuoti, jei reikia, kad jie būtų geros kokybės, taip pat skenuoti atvaizdus spausdinimui. Jei neapsisprendėte, kuriuo *www* formatu reikia išsaugoti paveiksluką, galite jį išsaugoti *TIFF* formatu, o vėliau konvertuoti.²⁵

2.2. Kolekcijos idėja ir realizavimas

(Priedas Nr. 3)

Ji spindi žavesiu slaptu – tai tie žodžiai, ta emocija ir vizija, kurios nebereikia papildyti.

Tarsi skriejanti, o gal tik akimirką išryškėjusi erdvėje, nepažinta, nenusakoma, nesustabdoma. Jos lengvumas ir švytėjimas tokie nenusakomi, kad galima būtų sutapatinti su kvapu, žydėjimu, svajone, viltimi.

Ji vizija tampanti tuo, ko šią akimirką ilgisi matančio ją širdis. Gimusi iš bangos putos deivė, o gal Eos skelbianti saulės patekėjimą.

Nejučia atsiranda nerealaus jausmas ir nerimas, kad ši lengvai plazdanti būtybė bet kurią akimirką gali išnykti. Norisi ją pakviesti ir vis dėlto baugu net kvėptelėti.

Tačiau ji taip pat visa persmelkta ramumu, kuris gali kilti tik iš visiško amžinumo suvokimo. Iš kur atsiranda ši taip deranti visuma?

(Priedas Nr. 4)

Kiniečiai tikėjo, kad pirmas žmogus išsoko iš kiaušinio, kurį dievai numetė į pirmykščius vandenį, ir tai buvo nepaprasto grožio, kupina išminties ir stiprybės moteris.

Tačiau ji buvo tokia trapi, jog bangos turėjo suplakti putas, kad galėtų ant jų iškelti moterį ant žemės.

Beveik visų kultūrų mitologijoje kiaušinis minimas kaip nemirtingumo, gimimo, vaisingumo, potencialių galimybių simbolis. Anot alchemikų, tai iš septynių sferų susidedanti materijos ir minties buveinė. Pro persišviečiantį lukšto sidabrą matyti tai, kas iš tiesų tik dievų gali būti pradėta.

²⁵ Justina Pelkytė. Grafinių bylų formatai [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą: <http://www.kf.vu.lt/~public/kgml/justina/>.

(Priedas Nr. 5)

Ramus laukimas toks apgaulingas. Tai labiau meditacija, sugėrimas į save galimybių, išminties, nemirtingumo. Tai lyg išklausymas paskutinių pamokymų iš to, ką tik ji galėjo pažinti. Čia persipina saugumas, ramybė, trapumo nuojauta ir kitimo neišvengiamumas.

(Priedas Nr. 6)

Amžinybės alsavimas ir kiekvienos akimirkos pulsas atsispindi irstančiame lukšte.

Pro jį įsiveržęs šviesos ir oro gūsis tokie nepažįstami ir skausmingi, kad dar norisi slėptis. Tačiau tos saugios buveinės jau nebėra. Tai ta akimirka, kai kūnas jau pasiruošęs tiestis, o širdis kupina nerimo. Ir jei ji pakeltų galvą, akyse dar matytųsi begalinė erdvė, dangus ir ašaros.

(Priedas Nr. 7)

Niekas niekada neapsakys Gimstančio jausmų. Kai dar nežinai, kas esi, kur esi. Kai viena ranka atsiremi į nežinomybės tamsą, o kita vis dar nepaleidžia dieviškosios šviesos.

Kai negali suprasti, kas virpa tavyje – širdis ar tie trapūs Dievo dovanoti sparnai? Ar jie pakels tave, ar krisi į tą keistą neramią tamsą.

(Priedas Nr. 8)

Aplėbusi saulė išdžiovina sparnus, sušildo, nuramina kūną.

Nerimas, troškimas nesiskirti su buvusiu pasauliu dar nepaleidžia, tačiau šviesa ir šiluma, besismelkianti į kiekvieną kūno ląstelę, padeda suprasti, kas tu ir kodėl esi čia. Ilgesys, tikėjimas ir žinojimas – tai tie jausmai, kurie jau niekada jos neapleis. Jie keis vienas kitą, sudarydami gamas ir atspindžius nepakartojamų jausmų ir išgyvenimų.

(Priedas Nr. 9, 10, 11)

Lengva lyg kvapas, skriejanti lyg judėjimas, tyra it žydėjimas. Atvira pasauliu, jį suvokianti tik kaip nuostabią gėrio ir grožio oazę, skubanti atiduoti atsineštas dievų dovanas ir tuo pačiu pažinti save. Žinojimas, kad supanti ją pasaulio paslaptis padės atskleisti paslaptį joje pačioje, sustiprina joje veržlumą ir drąsą.

(Priedas Nr. 12)

Kas gali nusakyti judėjime šuolio trukmę? Tai akimirka ir amžinybė, kurioje gimsta, gyvena ir dingsta minčių ir jausmų jėgos. Su kuo galima palyginti grožį? Su ugnimi, skrydžiu, kvėpavimu, bangų vėsuma? Jei išorei apibūdinti tenka panaudoti visa, kas žemėje tobuliausia, tai kokios jėgos slypi viduje.

Vieną akimirką akys dar liečia dangaus erdvę, o kitą tu jau susiliejusi su žeme.

Vieną akimirką geri delnais praeitį, o kitą - atsineštas dovanas, lyg žiedus, beri aplink. Liesdama delnais tą naujai atrastą erdvę, kartu susitaikai ir priimi ją. Žinai, kad savo trapumu

dar labiau puoši ir papildai tave supantį pasaulį. Harmoningai deri jame, o tavo tikėjimas savimi ir vidine jėga tokie stiprūs ir brandūs kaip sparnai, kuriuos tu, atrodo galėtum ir palikti.

(Priedas Nr.14)

Kaip tave apibudinti? Kuo labiau tu tolsti, tuo labiau artėji. Kuo labiau tavo širdis tiesiasi į dangų, tuo labiau grėžiesi į žemę. Kuo giliau dingsti į praeitį, tuo gyvesnė ir ryškesnė dabartyje. Tai lyg vaisiaus brendimas, lyg saulės tekėjimas.

(Priedas Nr.16)

Gal amžinybei, gal akimircai sustoja laikas, kai tu tarsi išliepsnojusi ugnis – nesidrovinti, atvira ir geidulinga sustingai laukime. Kai net pati dar nežinai, ką lemia šis laukimas ir jausmų audra. Gal kaip ugnis sudeginsi kažką, o gal pati sudegsi. O gal per šią akimirką pasaulis paslaptį tavęs pačios atvers? Bet tai jau nesvarbu, nes tu kvėpuoji su žeme ir visata visa kartu ir būti jau kitaip nebegali.

(Priedas Nr.17)

Dar ir pati nesupranti, kas atsitiko. Tik noris bėgti, skristi ir tie vėjai sutikti išsklaido, išplauna jausmą, kuris nebetelpa tavyje, iš kūno ir širdies lyg žiedus dosnumo ir gyvybės aplink pasėja. Tačiau žinai, kad žemėje ar tavyje nuo šių jausmų ugnies kažkas nepaprasto užgims.

(Priedas Nr.20)

Tas vienišumo jausmas, tuštuma, tarsi išdegę viskas būtų. Spalvų aplink tiek daug, o viduje tik ilgesys. Jis panašus į norą grįžt į pradžia, kur buvo tik tylą ir jokio chaoso. Ten, kur tave erdvė beribė ir saugi lyg lopšyje supavo.

(Priedas Nr.18)

Pakylai ir renki žarijų likučius. Jie virsta žiedlapiais, pilnais jausmų. Jie dega ugnimi ir kvepia aistra. Tarsi ieškai juose savęs ir bandai sustabdyti laiką. O aplink, kaip ir širdyje, nei naktis, nei diena. Ir negali suprasti, ar tai saulėlydis ar saulėtekis. O širdis tai rauda atsisveikinimo rauda, tai gieda džiaugsmo ir gimimo himną.

(Priedas Nr.19)

Niekaip negali sušilti. O gal kažko prisiminti. Kažkur iš toli į tave sklinda šviesa ir lyg tolima vizija pasiekia pirmakščio vandenyno garsai. Nebegali sulaikyti praeities ir suprasti ateities. Tik žinai, kad kiekviena akimirka yra tik akimirka amžiname virsme, kuriame negali įžiūrėti nei tolimos praeities, nei ateities. Imi išsiklausyti į širdį, kol pagaliau randi joje tikėjimą.

(Priedas Nr.21)

Tą akimirką į tave nusileidžia Angelas. Jis pakelia tave aukštyn, kur nebėra nei laiko, nei aistros, nei chaoso. Širdį užliejusioje ramumoje pamatai save esant tuo didžiuoju angelu,

po kurio širdimi užgimė visata – vandenynas – ant kurio bangų supasi kiaušinis sidabro lukštu ir aukso viduriu, o iš jo sklinda tokia meilė ir šviesa, kad tu begali tik šypsotis.

(Priedas Nr.22)

Tas vizijos trapumas toks panašus į vėjo atneštą žiedų kvapą. Tačiau tu jį gaudai ir maitini save juo. Dar ir dar tikrini, vis klausdama – ar tai tiesa. Ar tai tiesa, kad ugnyje aistros tavyje užgimė angelas, kuriam tu Motina Didžiaja tapt turėsi.

Ir laiko vėjai jau neplaka tavęs, o glamonėja. Vienu ritmu su visata tava širdis ir jo širdelė plaka.

(Priedas Nr.25)

Rami kaip ramuma, gyva kaip pats gyvenimas iš žemės jėgą gaudama sūpuoji savo angelą. Tu pasakoji jam apie gimimą savo, jausmų spalvas kelius į šią akimirką. Ir tai, kad amžinybėje yra tik ši akimirka, kurioj gyvenam.

Savo albumą - matau kaip vientisą jausmų epą, tad detalizuoti kiekvieną nuotrauką yra gana sudėtinga.

Pirmame skyriuje – „Ji spindi žavesiu slaptu“ rinkausi simboliką, kuri visomis prasmėmis susieta su gimimu, pradžia.

Permatomas kiaušinio kiautas ir vis tankėjantis spalvinis koloritas į vidų – gylį simbolizuoja gyvybės užuomazgą visatoje. Šiuo atveju tai visata, iš kurios gimsta mergaitė. Tai ne tik pabrėžia jos trapumą, bet ir sustiprina antros dalies prasmingumą – „Tu tokia visur esanti“.

Jau pirmuose epizoduose stengiausi išryškinti idėją, kad moters sąmonėje jau prigimtinai sutalpinama visa visumos koncepcija. t. y. jėga, trapumas, ramumas, išmintis.

Mano sukurta moteris kiekvieną akimirką kinta. Joje vykstančius pokyčius sąlygoja laikas ir aplinka. Tačiau ji visada išlieka tampriai susieta su dvasiniu pasauliu.

(Priedas Nr.7)

Tad išėjusi iš kiaušinio – t. y. iš dvasinės erdvės ji turi sparnus. Už jos nugaros šviesa ir aiškumas – prieš sodrus, kupinas tamsos, šiuo atveju – nepažįstamas pasaulis.

Už nugaros vandenynas, po kojomis vėsi žemė. Sparnuose daug ugingos spalvos, tai savotiškas garantas išgyventi.

(Priedas Nr.8)

Kitoje iliustracijoje dominuoja ypač šilta, rami ir net vienalytė spalva tiek kūno, tiek sparnų ar supančios erdvės. Net buvusi jos buveinė vienodai šilta – kaip tik tuo norėjau pabrėžti pritapimą, susitaikymą, nepriklausomai nuo aiškiai matomo ilgesio.

(Priedas Nr.10, 11)

Patalpindama mergaitę į ypač šviesią erdvę, išryškinau jos jaunumą, lengvumą, taipogi vidinės laimės buvimą joje.

Sąmoningai siekiau, kad būtent šie jausmai būtų ypač matomi. Panardindama ją į šviesą, siekiau išryškinti viziją, kad ji dar ir pati savęs nėra pažinusi.

(Priedas Nr.10)

Kaip vieną iš joje slypinčios paslapties epizodų, sąmoningai tarsi užslėpiau besilaukiančios moters nuotrauką.

(Priedas Nr.15)

Kitoje nuotraukoje man ypač svarbus „praeities“ nutolimas, nublankimas ir „ateities“ ryškumas. Tai rodo ne tik kūno padėtis, sparnų ryškumas, bet ir ryškių detalių gausumas prieš merginą. Tai savotiška koncepcija būsimai patirčiai bei prioritetams.

(Priedas Nr.14)

Suvienodindama kūno ir aplinkos atspalvius, norėjau pabrėžti harmonijos svarbą.

Nuotraukose norėjau ypač pabrėžti nuolatinę kaitą ir brandą, o apgaubdama žemės spalvomis išryškinau vis didėjančią prisirišimą prie žemės t. y. prie gyvenimo žemėje. Žiedai apibūdina jos nepaprastą romantiškumą bei jaunatviškumą.

(Priedas Nr.16)

Nuotraukoje, kurioje parodoma visiška mergaitės branda, dominuoja ugningos spalvos bei šešėliai. Tai dar labiau paryškina ugningą prigimtį bei aistrą, o šešėlių žaismas – jausmų gilumą, paslaptinę ir kaitą. Ši erdvė panaši į liepsnojantį laužą. Šalia viena į kitą liejasi dvi nesuderinamos stichijos – ugnis ir vanduo.

Ugnyje lyg trapi jaunystės jausmų vizija vis dar sklendo žiedlapiai, tačiau jie nenumaldomai tolsta.

(Priedas Nr.17)

Kitoje nuotraukoje aistros kontrastų nė kiek nemažiau. Tai išryškina jausmų svarbą ir jėgą mergaitės virsme į moterį epizode. Kojos lengvai, tačiau tvirtai liečia žemę. Rankos jungiasi su ugningu dangumi – tai reikštų, kad sielą irgi užliejusi ugnis. Žiedai simbolizuoja gyvą svajonę ir dosnumą, o viską jungiantis vandenynas padeda jausmui išlikti.

(Priedas Nr.20)

Vis dėlto labiausiai pabrėžtinamas moters veržlumas ir jėga pasitinkant permainas. Šioje nuotraukoje tiek kūno atspalviais, tiek tarsi dailininko teptuku nuspalvintoje aplinkoje sukuriamas jausmų dvilypumas, taip pat pačios gamtos suteikta galimybė pasislėpti, nurimti. Tačiau moteriškumo paslėpti neišmanoma, moteris tarsi apšviesta iš vidaus.

(Priedas Nr.18)

Šiame epizode dvigubu siluetu, žiedlapiais bei nenusakomos spalvos erdve išreiškiamas sumišimas bei jausmų dvilypumas. Labiausiai konkretizuojamas pats įvykis, kuris išreiškiamas žiedlapiais delnuose. Jie pulsuoja gyvybe ir šį pulsavimą paskleidžia į aplinką per bendrą foną.

Šioje vizijoje nėra pauzių. Nenutrūkstamas veiksmas, jausmų kaita ir seka labai glaudi ir išbaigta. Ugninga, gausi kontrastų aplinka išlieka šilta ir jauki. Moters jausmingumas bei vidinė būseną išreiškiama kūno padėtimi.

(Priedas Nr.19)

Vandenyno epizodas panaudojamas kaip mistinis elementas laikui visatoje išreikšti. Epizode su angelu vyrauja spalvų sodrumas. Šie viso spektro ir švytėjimo atspalviai paryškina momento sakrališkumą, suteikia daugiau rimties ir tarsi sustabdo laiką. Angelas atneša žinią, tad jame nėra jokio skubėjimo. Jis pats išreiškia sąmonės pakylėjimą ir atmintį, tuo pakylėdamas moterį iki savęs arba į savo buveinę.

(Priedas Nr.22)

Grįžimas vaizduojamas kūno padėtimi. Fonas sudaro sklendimo oru pojūtį. Būtent oro viziją norėjau suformuoti lengvu pilkšvai melsvu atspalviu.

(Priedas Nr.23)

Kūdikio gimimo laukimo jausmas, mano samprata, gali būti sulygintas tik su nepaliaujamu sodo žydėjimu. Apgaubta obelų žiedų skleidžiamos šviesos ir kvapų, moteris tarsi užsidaro atskiroje, saugioje erdvėje, kurioje niekas negali sutrikdyti jos jausmų. Nors ją supanti aplinka ypač šviesi ir šventiška, vis dėlto šilčiausia ir sakrališkiausia šviesa sklinda iš jos pačios.

(Priedas Nr.25)

Šiame epizode labiausiai išryškėja mistinis moters vaidmuo - kaip amžinos gyvybės tęsėjos. Būsenos, kuri ne visada aiškiai matoma ir suvokiama išoriškai, išskirtinumas. Rami, svajinga, atidavusi save likimo vėjams – visa savo esybe ji įkūnija laukimą. Kojomis panirusi į ugningą žemės alsavimą, ji išlieka tokia lengva, kad atrodo užtektų ištiesti rankas ir pakiltų į angelų buveinę. Šią nuotaiką paryškina ugningos ir violetinės spalvos kontrastas. Fone (erdvėje) šiek tiek jaučiamos praeities ir ateities sąvokos. Ji tarsi už savęs palieka audringus, ugningus savo išgyvenimus, o prieš ją vis labiau veriasi ramuma.

(Priedas Nr.26)

Paskutinėje nuotraukoje norėjosi pavaizduoti daugiaklodį vidinį emocinį moters pasaulį. Nenumaldomą, nesuvaldomą savęs realizavimo poreikį, kuris kaip dosniausia dievo dovana yra prigimtinis, o matomas ne tik per kūno grožį, bet dar ryškesnis jausmų plotmėje.

Mano sukurtoje jausmų vizijoje veiksmas bei jausmai nesiejami su konkrečiu laikmečiu – jie patalpinami į amžino virsmo bei kaitos kontekstą ir turėtų būti vertinami kaip amžini. Tai tarsi spalvų kaita nekintant pačiai prasmei.

Patį albumo kūrimą paskatino vis dažnesnis vartotojiškas požiūris į moterį. Pati, būdama moteris ir išgyvendama dvasines jausmų dramas, negaliu nepastebėti besiformuojančių svarbių ir sunkių šio laikmečio reiškinių – paviršutiniškumo, atmetinumo, nenoro gilintis į moters jausmų pasaulį.

Norėčiau tikėti, kad nors maža dalele prisidėsiu prie požiūrio, keičiant moters saviraiškos realizavimo, formavimo terpę.

Taip pat norėčiau paskatinti mergaitę, moterį neprarasti savo sakrališkos jėgos ir išreikšti ją per švelniausius ir šilčiausius jausmus.

Savo darbe bandžiau sukurti ir įgyvendinti žmogaus ir visatos neatskiriamumo pojūtį ir sampratą.

Meilės lyrika, kurią panaudojau savo albume, dar labiau išryškino ir sudvasino mano idėją. Šiuo atveju ne tik žodžiai, bet ir vaizdiniai tapo emociškai daugiaprasmiškesni ir ryškesni. Eilės papildė viziją ir padarė ją dar gyvybingesnę, jausmingesnę bei įtaigesnę. Savo projekte bandžiau įgyvendinti gracingumą, dinamiškumą ir priartėti prie mano įsivaizduojamo dvasinės harmonijos idealo.

IŠVADOS

Helenistinėje kultūroje vyro ir moters meilė patiria nuvertinimą. Moteris dažniausiai atsiduria „laipteliu žemiau“, su ja elgiamasi kaip su antrarūšiu žmogumi. Didelė pagarba moteriai Spartoje buvo rodoma iki nėštumo ir jo metu. Tvirtos ir sveikos motinos turėjo gimdyti vaikus, galinčius tapti labai gerais kariais. Moters gyvenimo kokybė Atėnuose buvo geresnė už moters gyvenimą rytietiškaime hareme. Atėnų moterys, nors ir neturėdamos pilietinių teisių, vis dėlto mėgavosi didesne laisve.

Romos kultūros moteris, palyginti su helenizmu, turėjo daugiau praktinės laisvės, nors teisiškai tai nebuvo fiksuota. Pagal įstatymą moteris buvo vyro nuosavybė ir jam pavaldė, tačiau praktiškai ji galėjo gyventi išties nevaržomai ir daugeliu atžvilgiu dalyvauti vyro gyvenime.

Islamo tradicijose moteris paklūsta įstatymams, kurie formuluojami ir kaip pasaulėžiūros, ir kaip gyvenimo būdo pamatas. Moters vaidmuo visuomenėje yra vienas – tai moteris šeimoje.

Vakarų krikščioniškoje civilizacijoje juntama didelė perskyra tarp religijos ir civilizuoto gyvenimo būdo. Moteris čia gali būti ir religinga, ir kūrybinga. Moteris gali būti ir laisvamanė.

Šiuolaikinėje visuomenėje vis dar iškyla daug klausimų ir problemų dėl moters padėties joje. Net ir XXI amžiuje moteris neatsiejama nuo šalies geografinės, politinės ar ekonominės padėties.

Šiandien būti motina reikia didelės drąsos. Visuomenė nenori girdėti apie motinystę, motinos dažnai jaučiasi kaltos, kad gimdo, augina vaikus ir retkarčiais išdrįsta paprašyti pagalbos.

Didelę įtaką mūsų mąstysenai daro masinės informacijos priemonės. Kokį socialinį moters vaidmenį matome šiandien?

1. Moteris - meilužė, lėlytė.
2. Moteris – meilužė, aktyvi ir protinga verslininkė.
3. Supermoteris.
4. Moteris – tarnaitė.
5. Moteris – prekė.²⁶

²⁶ http://www.gyvybe.lt/uzgyvybe/20000708/uzg07-8_13.html>.

Aktas mene – vaizduojamasis meno žanras, kuriuo atvaizduojamas nuogo žmogaus kūnas.

Kiekvienos epochos aktų tendencijos atspindi grožio suvokimą, iš dalies - lytinės moralės pokyčius.²⁷

Skirtingose epochose moters kūnas turėjo vis kitaip atrodyti. Senovėje moteris buvo traktuojama kaip pagrindinis gyvybės šaltinis – vaisingumo indas. Jos išorė privalėjo dvelkti motiniškumu: platūs klubai ir didelė krūtinė.

Viduramžių moteris – idealia vadinama liekna (netgi labai liesa) gražuolė, išblyškusi, ilgomis rankomis ir kojomis, plokščia krūtinė ir vos išsikišusiu pilvuku (amžino nėštumo simbolis).

Renesanso laikais moters kūno grožis buvo laikomas tapybos grožio sinekdocha. Daug dėmesio skiriama putlioms kūno formoms.

Baroko amžiuje buvo kreipiamas dėmesys į pikantiškas detales. Nuostabiu vadinamas toks kūnas, kuris nepasižymi jėga, visiškai nematęs fizinio darbo, atrodantis gal net ligotai: siauri pečiai, talija, apvalios klubų linijos.

Įsivyravus romantizmo epochai, grožio idealu tapo ne įprasta moteris, o dangiškas sutvėrimas, kuris nuolatos liūdi ir svajoja, ir kuo liūdnose žydrose akyse žiba ašaros.

Viktorijos epocha atnešė hipertrofuotą nekaltybę. Moteris neturi dubens ir šlaunų – yra kojos (beje, rojalio kojas apraukdavo veltiniu, kad neasocijuotųsi su moters kojomis).

XX amžiaus antrojo dešimtmečio gražuolė – liekna, plokščia, panaši į berniuką moteris.

Trečiasis dešimtmetis reanimavo moteriškumą: pasaulį pradėjo užkariauti apvalių formų mėlynakė blondinė.

Ketvirtajame vėl buvo sugrįžta prie vyriškojo stiliaus ir formos.²⁸

Penkiasdešimtaisiais, alkanaisiais pokario lieknybės metais, gražiomis buvo laikomos, atvirkščiai, pilnos ir tvirtos merginos.

Dabar paplitusios tobulos moters proporcijos 90-60-90.

Keičiantis laikams, keičiasi moters kūnas. Jis nuolankiai prisitaiko prie naujų laikmečio sąlygų, jas priima ir keičiasi, idant būtų vertinamas, tačiau tampa geriausiu atveju tik žavėjimosi objektu.

²⁷ Aktas (menas) [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą: [http://lt.wikipedia.org/wiki/Aktas_\(menas\)](http://lt.wikipedia.org/wiki/Aktas_(menas)).

²⁸ Maša Platonova .Grožio evoliucija. [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą: http://www.women.lt/lit/showarticle_lt.asp?id=28.

Erotinė fotografija - fotografijos žanras, kuriam būdingi erotikos motyvai. Erotinės fotografijos nuotrauka dažnai vadinama aktu.²⁹

Nuo pat savo atsiradimo fotografija vaizdavo žmogų ir jo kūną.³⁰ Simbolis (gr. *symbolon* - „sumesti kartu“) - daiktinis, vaizdinis ar garsinis ženklas, perteikiantis kokią nors sąvoką ar idėją, turintis tradicinę reikšmę.

Mano sukurtoje jausmų vizijoje veiksmas bei jausmai patalpinami į amžino virsmo bei kaitos kontekstą ir yra vertinami kaip amžini.

Albumo kūrimą paskatino vis dažnesnis vartotojiškas požiūris į moterį.

Savo darbe sukūriau ir įgyvendinau žmogaus ir visatos neatskiriamumo pojūtį ir sampratą.

Meilės lyrika, kurią panaudojau savo albume, dar labiau išryškino ir sudvasino mano idėją. Ne tik žodžiai, bet ir vaizdiniai tapo emociškai daugiaprasmiškesni ir ryškesni. Eilės papildė viziją ir padarė ją dar gyvybingesnę, jausmingesnę bei įtaigesnę. Savo projekte įgyvendinau gracingumą, dinamiškumą ir priartėti prie mano įsivaizduojamo dvasinės harmonijos idealo.

Darbo rezultatais pagrindžiama išsikelta hipotezė, kad tapybos, grafikos, piešimo ir fotografijos sintezė įgalina sukurti subtilų, šiuolaikiškai atrodantį gaminį.

²⁹ Erotinė fotografija [žiūrėta 2006-04-20]. Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Erotin%C4%97_fotografija.

³⁰ Vikipedija laisvoji enciklopedija. Erotinė fotografija [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Erotin%C4%97_fotografija

SIŪLYMAI

Praktinės rekomendacijos:

1. šriftinis apipavidalinimas turi atitikti pateikiamą informaciją;
2. reikia parinkti optimalią fono ir šrifto spalvos kombinaciją. Juodos raidės baltame fone toli gražu ne pats geriausias variantas;
3. europiečiai skaito iš kairės į dešinę, todėl dešinioji pusė išsimena geriau (ten sustoja žvilgsnis). Savo ruožtu, viršutinė lapo dalis skaitoma su didesniu dėmesiu;
4. būtina žiūrėti, kad viename objekte nebūtų naudojama daugybė įvairių šriftų - tai apsunkina teksto įsisavinimą;

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Krasauskas Stasys. Amžinai gyvi : [graviūros]. Vilnius : Vaga, 1985
2. Jasaitis Julius. Ji spindi žavesiu slaptu... : pasaulio meilės lyrika. Marijampolė: Ramona, 2000
3. Mačernis Vytautas. Po ūkanotu nežinios dangum. Vilnius : Vaga, 1990
4. Marcinkevičius Justinas. Poezija. Vilnius : Vaga, 2000
5. Dichavičius Rimantas. Žiedai tarp žiedų. Vilnius: Mintis, 1989
6. Becker U. Simbolių žodymas. Vilnius: Vaga, 1995
7. Bauer W., Dumotz I., Golowin S. Lexikon der symbole. Москва 1995
8. Керлот Х. Э. Словчарь символов. М. 1994
9. Lietuvos fotografija: vakar ir šiandien. Vilnius : Lietuvos fotomenininkų sąjunga: 1997; 2001; 2003; 2004.
10. Dovilė Zelčiūtė. Kūno kalba fotografijoje ir poezijoje [žiūrėta 2006-10-16]. Prieiga per internetą:
<http://www.rasyk.lt/index.php/fuseaction,articlesView.view;id,1214;pn,cat>
11. Nijolė Liobkienė. Motinystė kaip iššūkis XXI amžiuje [žiūrėta 2006-03-03]. Prieiga per internetą: <http://www.gyvybe.lt/uzgyvybe/20000708/uzg07-8_13.html >.
12. Elena Sakalauskaitė. Motina apie nuvertėjimą [žiūrėta 2006-03-03]. Prieiga per internetą: <www.euro.lt/upl_images/20060704202400.pdf >.
13. Straipsnis iš Vikipedijos, laisvosios enciklopedijos [žiūrėta 2006-03-03]. Prieiga per internetą: < <http://lt.wikipedia.org/wiki/Hermeneutika> >.
14. Spalvų teorija [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą:
<http://www.reco.lt/design/colors.php>
15. Kauno technologijos universitetas. Informatikos fakultetas. Grafinio dizaino teorija [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą:
<http://if.ktu.lt/itdc/kursai/kursai_ITDC2.htm>
16. Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Spalviniai modeliai [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą:
http://www.kf.vu.lt/~public/kgm1/justina/sp_modeliai.htm.
17. Grafinių bylų formatai [žiūrėta 2006-04-10]. Prieiga per internetą:
<http://mm.mch.mii.lt/zodynelis_t.htm>.
18. www.skrynia.lt (06 03 03)
19. Vorländer H. Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament. – Stuttgart, 1993. – S. 354.

20. *Gerald Lauche* . Moters padėtis Naujojo Testamento aplinkoje
<http://www.prizme.lt/straipsniai/straipsn.php?action=view&id=242&return_action=top_articles>.
21. Op. Cit: Jeremias J. Neutestamentliche Theologie. Erster Teil: Verkündigung Jesu. – Gütersloh, 1971. – S. 217
22. Riesner R. Jesus als Lehrer. –Tübingen, 1981. – S. 104
23. Schlechter S. Studies in Judaism I. – London, 1896. – P. 389
24. Moters padėtis skirtingose civilizacijose [žiūrėta 2006-05-18]. Prieiga per internetą:
<http://www.skrynia.lt/modules.php?name=News&file=print&sid=800>.
25. http://www.gyvybe.lt/uzgyvybe/20000708/uzg07-8_13.html>. Aktas (menas) [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą: [http://lt.wikipedia.org/wiki/Aktas_\(menas\)](http://lt.wikipedia.org/wiki/Aktas_(menas)).
26. Maša Platonova .Grožio evoliucija. [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą:
<http://www.women.lt/lit/showarticle_lt.asp?id=28>.
27. Erotinė fotografija [žiūrėta 2006-04-20]. Prieiga per internetą:
http://lt.wikipedia.org/wiki/Erotin%C4%97_fotografija.
28. Vikipedija laisvoji enciklopedija. Erotinė fotografija [žiūrėta 2006-06-01]. Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Erotin%C4%97_fotografija
29. Simbolis [žiūrėta 2006-10-01]. Prieiga per internetą:
<<http://lt.wikipedia.org/wiki/Simbolis>>.
30. Kiaušinis – vaisingumo simbolis [žiūrėta 2006-10-01]. Prieiga per internetą:
http://www.lizdas.lt/suzinok/ar_zinai/kiausinis_vaisingumo_simbolis.htm>.
31. Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Spalviniai modeliai [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą:
http://www.kf.vu.lt/~public/kgm1/justina/sp_modeliai.htm.
32. Justina Pelkytė. Grafinių bylų formatai [žiūrėta 2006-03-06]. Prieiga per internetą:
<http://www.kf.vu.lt/~public/kgm1/justina/>.

PRIEDAI

Moters
žydėjimas

(Nr.1)

MOTERS ŽYDĖJIMAS

... projektas jausmių vizija ...

(Nr.2)

(Nr.17)

*Sublime è un corpo molle e pallido
 Te lo vedo allora - e si vedeva
 O allora ha - e allora si vedeva
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono*

*Alto - e allora si vedeva
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono*

*Ed allora
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono*

(Karin Seltzer)

(Nr.18)

*Sublime è un corpo molle e pallido
 Te lo vedo allora - e si vedeva
 O allora ha - e allora si vedeva
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono*

*Alto - e allora si vedeva
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono*

*Ed allora
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono
 In ogni movimento - e in ogni atto
 In ogni sguardo - e in ogni parola
 In ogni gesto - e in ogni suono*

(Karin Seltzer)

(Nr.19)

Tu esi pati kaip mano dain
 Suktiesi be sąjūčių, kaip
 Kas tu pat kaip mano dain
 Čia man telpa, čia man dain

 Tu esi pati kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia -
 Tiesiog į pasaulį, kaip
 Nė vienas žmogus nepasiekia

 Tu esi pati kaip mano dain
 Į pasaulį, kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia
 Kas tu esi, kaip mano dain

 Klaidos, kaip mano dain
 Į pasaulį, kaip mano dain
 (J. S. S.)

Nr.20

Nė vienas žmogus nepasiekia
 Tu esi pati kaip mano dain
 Čia man telpa, čia man dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia

 Tu esi pati kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia
 Tu esi pati kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia

 Tu esi pati kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia
 Tu esi pati kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia
 (J. S. S.)

(Nr.21)

...laukimo
aureolė gaubia...

Tu esi pati kaip mano dain
 Suktiesi be sąjūčių, kaip
 Kas tu pat kaip mano dain
 Čia man telpa, čia man dain

 Tu esi pati kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia -
 Tiesiog į pasaulį, kaip
 Nė vienas žmogus nepasiekia

 Tu esi pati kaip mano dain
 Į pasaulį, kaip mano dain
 Nė vienas žmogus nepasiekia
 Kas tu esi, kaip mano dain

 Klaidos, kaip mano dain
 Į pasaulį, kaip mano dain
 (J. S. S.)

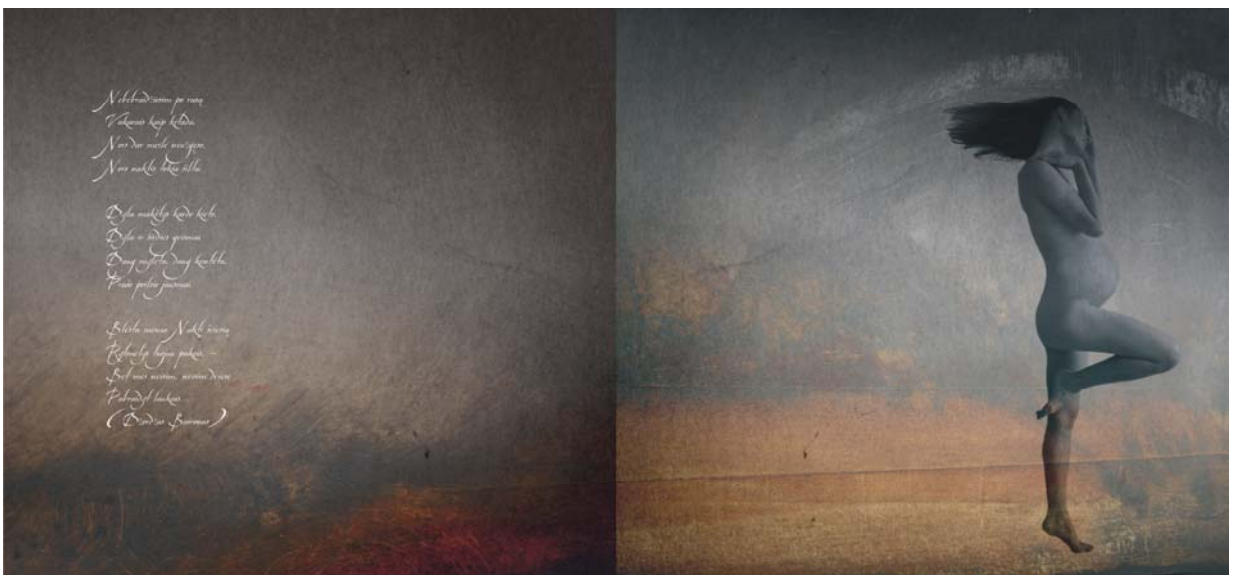
(Nr.22)

(Nr.23)

(Nr.24)

(Nr.25)

(Nr.26)